

ส่วนที่ ๑

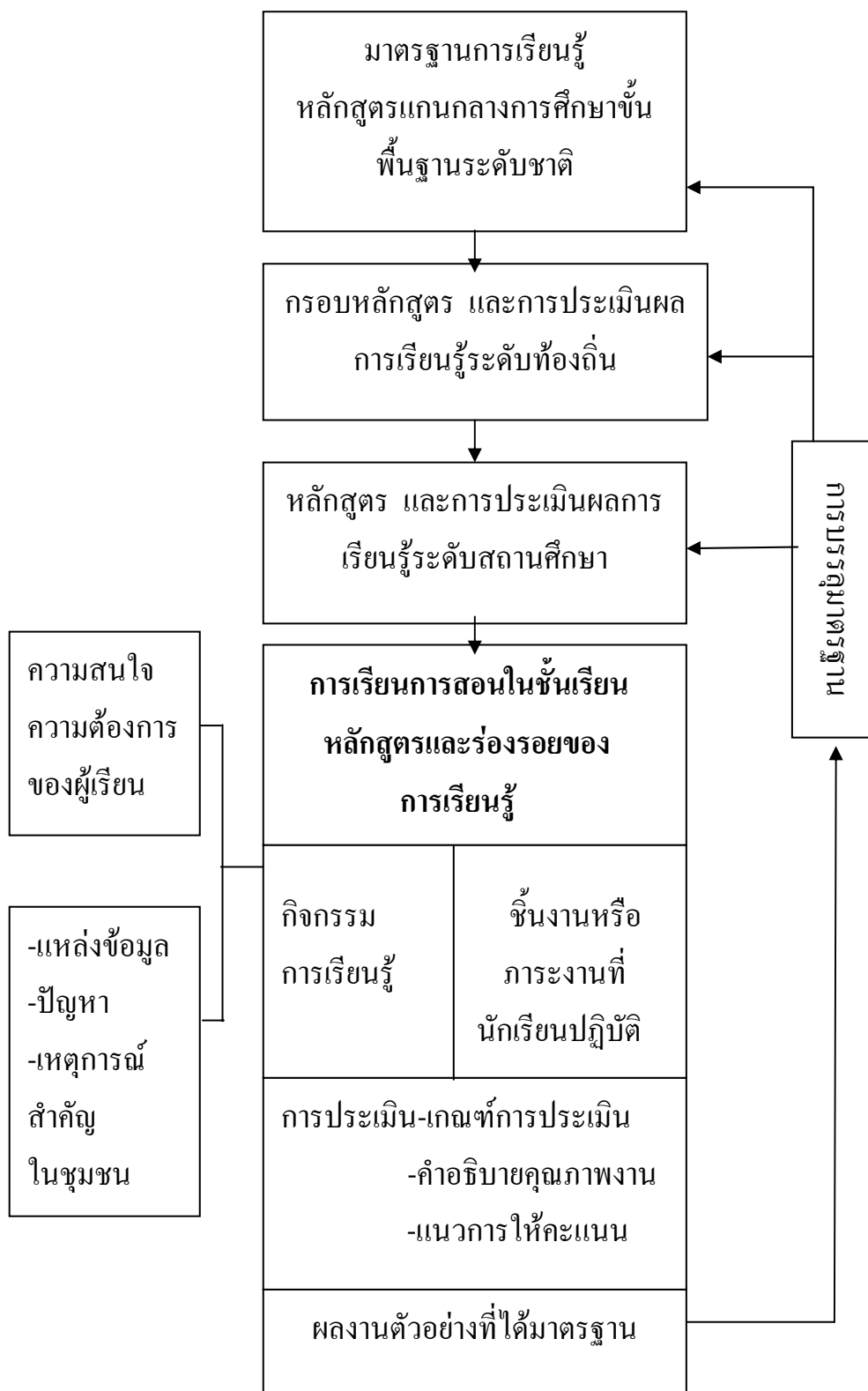
บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยมีการปรับปรุงแก้ไข ในส่วนที่เป็นจุดปัญหา อุปสรรค ให้มีความเหมาะสมและชัดเจน เพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นำร่องในปีการศึกษา ๒๕๕๒ สำหรับโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนที่มีความพร้อม ตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ สำหรับโรงเรียนทั่วไปให้เริ่มใช้ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards based curriculum) มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนา ผู้เรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่กำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้แกนกลางสำหรับเป็นกรอบทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และพื้นฐานการประกอบอาชีพ ที่ผู้เรียนทุกคนต้อง ได้รับการเรียนรู้ อย่างเสมอภาคทั้งประเทศ ทั้งนี้ได้กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับ ท้องถิ่นเป็นหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดทำกรอบ หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเป้าหมายจุดเน้นในการพัฒนา สาระการเรียนรู้ และการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนในท้องถิ่นนั้น ได้รับการ เรียนรู้และบรรลุผลตามเป้าหมาย จุดเน้นดังกล่าว และสถานศึกษากำหนดเป้าหมาย จุดเน้น เพิ่มเติมตามความสนใจความต้องการและสภาพของท้องถิ่นชุมชนนั้นให้สอดคล้องเหมาะสม ยิ่งขึ้น ตามความสัมพันธ์เชื่อมโยง ของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ กรอบหลักสูตรระดับ ท้องถิ่นและระดับสถานศึกษา โดยมีมาตรฐาน เป็นจุดเน้นของการพัฒนา ดังนี้

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ กับหลักสูตรในระดับต่างๆ

ส่วนที่ ๒

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

๑. การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่ ให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอนและท้องถิ่นของตน

เพื่อให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นบรรลุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานการศึกษาในระดับท้องถิ่นจะต้องจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ให้สถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น โดยดำเนินการให้ฝ่ายต่างๆ อาทิ โรงเรียน ผู้ปกครอง ปราชญ์ในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ เพื่อให้ได้แนวคิดมุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้ และมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนช่วยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำทางวิชาการ พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ชุมชนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่าลูกหลานของตนได้รับ

การศึกษาที่ดี ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานระดับท้องถิ่นจะต้องจัดให้มีระบบการกำกับ ดูแล และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ พร้อมทั้งรายงานข้อมูลย้อนกลับโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ตามกรอบบทบาทหน้าที่แผนภูมิ ดังนี้

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๒. การจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ในส่วนที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือกับโรงเรียน และชุมชน ในการร่วมกันคิดและจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน ท้องถิ่นซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตนเอง ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตตนเอง พัฒนาอาชีพครอบครัว และสังคมของตนเองได้

๓. ขั้นตอนการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนการจัดทำกรอบหลักสูตรตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดแนวทางให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาดำเนินการ ๕ ขั้นตอนคือ

๓.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน : คณะกรรมการชุดนี้ควรประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาในท้องถิ่นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนชุมชน เป็นต้น

๓.๒ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งศึกษาสภาพ แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลง บริบทสภาพ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน

๓.๓ ดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น : ในการดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นให้มีคุณภาพจะต้องมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นภาพการทำงานตลอดแนว ด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

๓.๔ รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ มาปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๕ เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ

องค์ประกอบสำคัญของกรอบหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสำหรับเป็นแนวทางให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการ ๑ องค์ประกอบ คือ

๑. เป้าหมาย / จุดเน้น เขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง และผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว เขตพื้นที่ศึกษาอาจกำหนดเป้าหมาย / จุดเน้น ที่ต้องการให้เด่นชัดเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาได้เล็งเห็นทิศทางในการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น เช่นการพัฒนาด้านการอ่านออกเขียนได้ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เป้าหมาย / จุดเน้นนั้นควรกำหนดเป็นทิศทางกว้างๆ ไม่ให้เกิดข้อจำกัดต่อการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษา

๒. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นควรกำหนดในขอบเขตประเด็นสำคัญ เพื่อครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาและเหตุการณ์สำคัญในชุมชนและสังคมนั้นๆ รวมทั้งข้อมูลแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

๓. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น การประเมินคุณภาพผู้เรียนและการรายงานผลการศึกษาระดับท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมคุณภาพการศึกษา ดังนั้นควรมีการระบุสิ่งเหล่านี้ไว้ในกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ให้โรงเรียนต่าง รับทราบข้อมูลว่าเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดการประเมินคุณภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง และประเมินเมื่อไร มีเกณฑ์การประเมินเป็นอย่างไร และโรงเรียนที่มีผลการประเมินไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องดำเนินการอย่างไร เป็นต้น

**แนวทางการดำเนินงานจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุดรดิตต์เขต ๑**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตต์ เขต ๑ ได้ศึกษากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

๑. การจัดทำกรอบหลักสูตรฉบับร่างที่จะนำไปใช้ใน โรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๑๑ โรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๑.๑ แต่งตั้งคณะทำงาน จัดทำร่าง กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตต์เขต ๑ ซึ่งประกอบด้วยคณะผู้บริหาร ศึกษาานิเทศก์ และครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญดังนี้

๑) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่กำหนดสาระการเรียนรู้ ให้เรียนรู้เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

๒) การศึกษาเป้าหมาย จุดเน้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตต์ที่ได้ประกาศเป้าหมาย จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาเขตพื้นที่

๓) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน วิสัยทัศน์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียม และเหตุการณ์ที่สำคัญ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดอุดรดิตต์ ที่เยาวชนคนอุดรดิตต์ ควรได้รับการศึกษาเรียนรู้ ชื่นชม และภาคภูมิใจ

๑.๒ นำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ฉบับร่างขออนุมัติเป็นหลักการนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๑๑ โรงเรียน

๒. การพัฒนา ปรับปรุงกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในระหว่างการทดลองใช้โรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ โดยพัฒนาคู่ขนานไปพร้อมกับการนำไปใช้ คือ

๒.๑ ศึกษา วิเคราะห์ ติดตามและประเมินผลการนำไปใช้ของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๑๑ โรงเรียน

๒.๒ รับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง จากองค์คณะบุคคล ทั้ง ๓ คณะ คือ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และชัดเจนยิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินผล การทดลองนำไปใช้ของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร และข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง นำมาพัฒนา ปรับปรุงกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีความ สมบูรณ์ ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหา ของท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์

๒.๓ นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑ เพื่อให้ความเห็นชอบ

๒.๔ ประกาศใช้กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรดิตถ์เขต ๑ สถานศึกษานำไปจัดทำเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย จุดเน้นตามที่กำหนด ทุกโรงเรียนในสังกัด ในปีการศึกษา ๒๕๕๓

ส่วนที่ ๓

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต ๑

เป้าหมาย จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เป้าหมาย จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต ๑ เป็นเป้าหมาย จุดเน้นเพิ่มเติมจากมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐานและเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาชาติ จำนวน ๕ เป้าหมาย จุดเน้น ดังนี้

๑. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามจุดเน้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตามที่สถานศึกษากำหนด : ผู้เรียนปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยด้วยการยิ้ม ไหว้ และทักทาย ได้ถูกต้อง และประพฤติปฏิบัติตนรักษาศีล ๕ หรือประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมศาสนาที่ตนนับถือ เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตอย่างสม่ำเสมอ

๒. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เน้นกิจกรรมการลดสถานะโลกร้อน : ผู้เรียนมีผลงาน ชิ้นงานหรือโครงการเกี่ยวกับการลดสถานะโลกร้อน

๓. ผู้เรียนสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีชิ้นงานที่สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ : ผู้เรียนมีชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การจำหน่ายหารายได้ระหว่างเรียน ของตนเองและของกลุ่ม

๔. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ญาณ สร้างสรรค์ ไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ เน้นให้นักเรียนได้สร้างผลงานหรือความสามารถที่แสดงออกด้านการคิด : ผู้เรียนมีชิ้นงาน ผลงานหรือโครงการ ที่สะท้อนความสามารถการคิด เป็นของตนเองและของกลุ่ม

๕. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ หรือกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น : ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่เป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

๖. ผู้เรียนอ่านหนังสือ หรือสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ : ผู้เรียนอ่านหนังสือ อย่างน้อยเดือนละ ๑ เล่ม

๗. ผู้เรียนสามารถแสดงออกด้านกีฬาหรือออกกำลังกายด้วยวิธีที่ตนเองชื่นชอบ : ผู้เรียนสามารถแสดงออกด้านกีฬา หรือออกกำลังกายด้วยวิธีที่ตนเองชื่นชอบอย่างน้อย

๑ ชนิด

๘. ผู้เรียนสามารถแสดงออกด้านดนตรีหรือนาฏศิลป์ : ผู้เรียนสามารถเล่นดนตรีหรือแสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างน้อย ๑ อย่าง

๙. ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถแสดงออกที่บ่งชี้ว่า รู้ รักรักษ์ ชื่นชมในความเป็นเยาวชนคนอุตรดิตถ์ : ผู้เรียนได้ศึกษา เรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ที่มี ผลงานชิ้นงาน ที่บ่งชี้ได้ว่ามีความรู้ ร่วมกันอนุรักษ์ของดีสิ่งดีงาม ชื่นชมและภาคภูมิใจในความเป็นเยาวชนคนอุตรดิตถ์

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ที่ปลูกฝังผู้เรียนได้ผู้เรียนรู้ รักรักษ์ ภาคภูมิใจ และชื่นชมในท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามเป้าหมาย จุดเน้นข้อที่ ๕ ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และเหตุการณ์สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ กำหนดให้มีสาระสำคัญและรายละเอียด ดังนี้

๑. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นภาษาไทย (วรรณกรรมอุตรดิตถ์)

๑.๑ พระยาพิชัยดาบหัก

พระยาพิชัยดาบหัก เป็นวีรบุรุษของชาวอุตรดิตถ์เกิดที่เมืองพิชัยเดิมนั้นเป็นทหารคู่พระทัยของพระเจ้าตาก สมัยกรุงธนบุรี มีความสามารถเชิงมวยและฟันดาบได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองพิชัย ได้ออกศึกสู้รบกับศัตรู เพื่อรักษาประเทศชาติไว้หลายครั้ง ครั้งต่อสู้กับพม่าจนดาบหัก จึงได้รับฉายานามว่า “พระยาพิชัยดาบหัก”

๑.๒ เมืองลับแล

เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา ป่าไม้ล้อมรอบ มีตำนานว่าเมืองแม่หม้าย ที่เล่าต่อกันมาว่า เป็นเมืองที่มีหญิงสาวสวย วันหนึ่งมีชายหนุ่มต่างเมืองได้เดินทางพลัดหลงเข้าไปพบรักกับหญิงสาวคนหนึ่งในเมืองลับแลจนแต่งงานและมีลูกหนึ่งคน โดยให้คำสัญญากันว่าจะไม่พุดโกหก หลอกหลวง

อยู่มาวันหนึ่ง ผู้เป็นภรรยาได้ออกไปเก็บผักผลไม้ในป่า และได้ให้สามีเป็นผู้ดูแลเลี้ยงลูกที่บ้าน ขณะนั้นลูกก็ร้องไห้หิวนม หาแม่ทำอย่างไรก็ไม่หยุด จึงใช้อุบายหลอกลูกว่า “แม่มาแล้วๆ” ลูกจึงหยุดร้อง ซึ่งแม่ของภรรยาได้ยินเข้าจึงบอกกับลูกสาวว่า สามีของลูกได้พุดโกหก ซึ่งไม่สามารถให้อยู่ในเมืองนี้ต่อไปได้ก่อนที่จะออกจากเมืองลับแลผู้เป็นภรรยาก็มีความอาลัยอาวรณ์สามีจึงได้หาถุงยามพร้อมใส่แฉ่งขมื่นเต็มถุงผู้เป็นสามีก็รับไว้ด้วยความหนักใจหิบบึ่งไปตามทางที่เดินไป จนออกนอกเมืองลับแลและยังมีแฉ่งขมื่นชิ้นสุดท้ายที่ติดกันถุงยามหิบบมาคู่เป็นแท่งทองคำทำให้ชายหนุ่มนึกเสียดายยิ่งนัก จะกลับไปก็หลงทางเสียแล้ว

๑.๓ พระแท่นศิลาอาสน์

เป็นปูชนียสถานของจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ประชาชนเคารพบูชาทุกปีจะมีงานประจำปีนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์มีตำนานเล่าว่า สมัยก่อนพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้เสด็จมานั่งบนแท่นหินเนินเขานางทอง แล้วบำเพ็ญภาวนาศิล และได้ประทับยืน ณ วัดพระยืนพุทธบาทยุคลได้มองไปทางทิศเหนือที่หนองน้ำ เรียกว่า หนองพระแล พระแท่นศิลาอาสน์และพระยืนพุทธบาทยุคลจัดเป็นปูชนียสถานที่ผู้คนศรัทธา กราบไหว้และจัดงานประจำปีตลอดมาตามคำบอกเล่าต่อกันมาว่า “ไหว้พระแท่นสามครั้งได้ไปสวรรค์”

๑.๔ หลวงพ่อเพชร

เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอุตรดิตถ์ ประดิษฐาน ณ วิหารวัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเรื่องเล่าว่าหลวงพ่อ เจ้าอาวาสวัดหมอนไม้เดินทางผ่านวัดร้างเห็นจอมปลวกจึงใช้ไม้เคาะดูปลายแหลมยอดจอมปลวก จนดินหลุดออกพบยอดเศพระพุทธรูปโผล่จึงให้ศิษย์วัดขุดจอมปลวกดู ก็พบพระพุทธรูปขนาดใหญ่ จึงได้อัญเชิญประดิษฐาน ณ วัดหมอนไม้ แต่เนื่องจากวัดไม่มีพระอุโบสถ จึงอัญเชิญมาประดิษฐาน

ณ วัดเตาหม้อ (วัดท่าถนนปัจจุบัน) ซึ่งมีพระอุโบสถและมีประชาชนหลังไหลมากราบไหว้ และเรียกกันว่า “หลวงพ่อเพชร”

ในปี พ.ศ.๒๔๔๓ รัชกาลที่ ๕ ได้รวบรวมพระพุทธรูปที่มีค่าพุทธลักษณะงดงามทั่วราชอาณาจักรรวมไว้ที่วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ ทำให้เจ้าอาวาสเสียใจมากจนทรุดหนักและมรณภาพต่อมาปี พ.ศ.๒๔๕๓ รัชกาลที่ ๕ ได้โปรดเกล้าฯอัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรกลับคืนมาประดิษฐานที่เดิม ประชาชนชาวอุตรดิตถ์ได้สร้างวิหารและมิงงานนมัสการทุกปีต่อเนื่องมา

๑.๕ วัดพระฝางสว่างคบุรี

ตั้งอยู่ที่บ้านพระฝาง ตำบลผาจุ อำเภอมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพระฝางเป็นชาวเหนือ บวชพระแล้วลงมาร่ำเรียนพระไตรปิฎก ที่อยุธยา สมัยพระเจ้าบรมโกศ เชี่ยวชาญได้ชั้นมหา เรียกตามชื่อเดิมว่า “มหาเรื่อน” ได้โปรดเกล้าฯเป็นพระราชาคณะ และพระสังฆราชา ณ วัดสว่างคบุรี (พระฝาง) มีผู้คนเคารพนับถือมาก ได้สร้างพระประธานองค์สำคัญในโบสถ์วัดสว่างคบุรี

สมัยกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เจ้าพระฝางได้รวบรวมช่องสุ่มผู้คนได้หลายเมือง ตั้งตัวเป็นเจ้าของแต่ไม่ได้สึกจากพระ เปลี่ยนจิวรจากเหลืองเป็นแดง นับเป็นชุมนุมใหญ่ในฝ่ายเหนือ ประชาชนเรียกว่า “เจ้าพระฝาง”

เจ้าเมืองพิษณุโลก ผู้นำชุมนุมพิษณุโลก ถึงแก่พิราลัย เจ้าพระฝางได้ยกทัพตีเมืองพิษณุโลกได้ทำให้ชื่อเสียงพระฝางเลื่องลือไกล ความทราบถึงพระเจ้ากรุงธนบุรีว่า เจ้าพระฝางเป็นพาลและทุศีลจึงยกทัพไปปราบก๊กพระฝาง สภาพเมืองพระฝางไม่มีกำแพง เจ้าพระฝางสู้ได้สามวันจึงแตกพ่าย เจ้าพระฝางได้หายสาบสูญ

วัดพระฝางสว่างคบุรีมีนาค มีโบราณสถานที่สำคัญคืออุโบสถมหาอุด (มีประตูเข้าบานเดียว) เคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระฝาง ตัวอุโบสถมีประตูไม้และหน้าบรรณแกะสลักสมัยอยุธยาอันสวยงาม มีพระมหาธาตุเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ปัจจุบัน บานประตูได้นำไปเก็บรักษาที่วัดธรรมาริปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๕๔

๑.๖ บ่อเหล็กน้ำพี้

เป็นแหล่งสินแร่เหล็กธรรมชาติตั้งอยู่บ้านน้ำพี้ ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ประมาณ ๕๖ กิโลเมตร มีบ่อสำคัญและสงวนไว้ สำหรับพระมหากษัตริย์ ๒ บ่อ คือบ่อพระแสงและบ่อพระขรรค์

ในอดีตบรรพบุรุษได้นำแร่เหล็กน้ำพี้มาถลุงเป็นเครื่องมือเครื่องใช้และศาสตราวุธในสงคราม ในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๗ นายอำเภอดรอนได้นำพระแสงดาบน้ำพี้ทุกเล่มถวายเป็นพระแสงศาสตราวุธมาจนถึงทุกวันนี้ มีตำนานเล่าต่อกันมาว่าเหล็กน้ำพี้มีความศักดิ์สิทธิ์ มหัศจรรย์ อานุภาพยิ่งใหญ่ มีพลังในตัว สามารถป้องกันคุณไสยและสิ่งเลวร้ายถือเป็นวัตถุมงคล ในตระกูลเดียวกับเหล็กไหล เมื่อนำไปใช้งานต้องตั้งศาลบวงสรวงเจ้าที่ก่อนทำการขุดหรือตัดเหล็ก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ผู้คนศรัทธาเหล็กน้ำพี้มีเจ้าพ่อที่ปกปักรักษาเป็นที่สักการะ นับว่าเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

๑.๗ เวียงเจ้าเงาะ

เวียงเจ้าเงาะตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดพระบรมธาตุ(ทุ่งยั้ง) จากตำนานเรื่องสังข์ทองซึ่งปรากฏบนจิตรภาพฝาผนังวิหารวัดพระบรมธาตุ(ทุ่งยั้ง) ว่าเมืองทุ่งยั้งเป็นเมืองท้าวสามลซึ่งมีธิดา ๒ คน น้องสุดท้องชื่ออรจนา เสียงพวงมาลัยเจ้าเงาะเป็นคู่ครองเนื่องจากอริษฐานเห็นรูปจริงของเจ้าเงาะเป็นชายหนุ่มรูปงามเป็นทอง จึงถูกขับไล่ออกจากเมืองไปอยู่กระท่อมปลายนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของเวียงเจ้าเงาะในปัจจุบันบริเวณเวียงเจ้าเงาะจะมีคูเมือง ๒ ชั้นเป็นศิลาแลงยาวไปจนเกือบถึงหนองพระแลมีบ่อน้ำอยู่ใต้กำแพงที่เรียกว่าบ่อน้ำทิพย์ถือว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เคยมีพิธีกรรมตักน้ำนำไปร่วมพิธีในพระบรมหาราชวังกรุงเทพฯหลายครั้ง ในวันสงกรานต์ทุกปีได้มีพิธีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์นำไปสรงน้ำพระและรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ เคยมีชาวไร่ขุดพบลูกดิ่งแล้วนำไปเป็นเครื่องรางของขลังซึ่งปัจจุบันก็ยังคงพบอยู่บ้าง

๒. การเรียนรู้ท้องถิ่นวิทยาศาสตร์

๒.๑ อุตสาหกรรมเมืองแห่งผลไม้

อุตสาหกรรมมีแหล่งผลไม้หลากหลายชนิดและที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศ และนานาชาติสามารถเป็นสินค้าส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ ทุเรียน ลองกอง นอกจากนี้ยังมีผลไม้ที่มีลักษณะพิเศษได้แก่ สับปะรดห้วยมุ่น อีกทั้งมะม่วงหิมพานต์ที่เป็นผลไม้ที่ปลูกกันมากในภาคใต้ก็สามารถปลูกได้ในพื้นที่อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

อุตรดิตถ์มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ป่าไม้ แร่ธาตุ น้ำ อันเป็นแหล่งเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยว และหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวอุตรดิตถ์ ซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นประกอบด้วย

๑) ทรัพยากรป่าไม้ เช่น วนอุทยานสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน อุทยานแห่งชาติคลองตรอน น้ำตกแม่พูล น้ำตกวังดิน น้ำตกแม่เจย ถ้ำจันทร์

๒) ทรัพยากรแร่ธาตุ เช่น ดินขาว หินอ่อน แร่เหล็กน้ำพี้

๓) ทรัพยากรน้ำ เช่น แม่น้ำน่าน แม่น้ำปาด บึงกะโล่ คลองตรอน บึงมาย

๒.๓ สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุตรดิตถ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบด้วย

๑) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ เช่น วนอุทยานสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนดิน น้ำตกแม่พูล

๒) แหล่งโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงไฟฟ้าเขื่อนสิริกิติ์ โรงงานดินขาว โรงงานกลั่นสุรา โรงงานน้ำตาลไทยเอกลักษณ์ โรงงานหินอ่อน

๒.๔ ธรณีพิบัติภัย

เหตุการณ์ ธรณีพิบัติ(โคลนถล่ม)จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕
โคลนถล่ม เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามเชิงเขา โดยอาจเป็นการถล่มของโคลน น้ำ สิ่ง
ปฏิกูล เศษขยะ ดินเปียก ฝุ่นผง เถ้าภูเขาไฟ ต้นไม้ หรือท่อนซุง โคลนถล่มอาจเกิดหลังจาก
ฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมฉับพลัน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโคลนถล่มคือ การตัดไม้ทำลายป่า
ทำให้ไม่มีรากไม้ที่จะยึดดิน ทำให้ดินถล่มได้ง่าย

จากเหตุการณ์ดินโคลนถล่มในจังหวัดอุตรดิตถ์ อย่างรุนแรงเมื่อวันที่ ๒๒ –
๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวน
มหาศาลรวมถึงก่อให้เกิดความเสียหายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุขปโภค สถานที่
ราชการ วัด สถานศึกษา ในพื้นที่ ๒๗ ตำบล ๒๑๕ หมู่บ้าน ในอำเภอลับแล ท่าปลา และ
อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

๓. สารการเรียนรู้ท้องถิ่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๓.๑ ภูมิศาสตร์ จังหวัดอุตรดิตถ์ : ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง
ระหว่างละติจูดที่ ๑๗ องศา ๐๕ ลิปดา ๑๐๑ องศา ๑๑ ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจาก
กรุงเทพมหานคร โดยทางรถไฟ ๔๘๕ กิโลเมตร ทางรถยนต์ ๔๕๑ กิโลเมตร มีพื้นที่รวม
ทั้งสิ้น ๗,๘๓๘,๕๕๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๔๘๕,๕๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๒ ของ
พื้นที่ภาคเหนือสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอุตรดิตถ์อยู่ใต้สุดของภาคเหนือ ทิศเหนือติดต่อกับ
จังหวัดแพร่ ทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตแนว
พรมแดน ๑๒๐ กิโลเมตร ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัด
สุโขทัย มีพื้นที่ประมาณ ๗,๘๕๔ ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง
ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัดทิวเขาเหล่านี้ต่อเนื่องมาจากจังหวัดแพร่
และจังหวัดน่าน

จังหวัดอุดรดิตต์แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ อำเภอ ๖๗ ตำบล ๕๖๒ หมู่บ้าน คือ

๑) อำเภอเมืองอุดรดิตต์	๖) อำเภอบ้านโคก
๒) อำเภอตรอน	๗) อำเภอพิชัย
๓) อำเภอท่าปลา	๘) อำเภอลับแล
๔) อำเภอน้ำป่าด	๙) อำเภอทองแสนขัน
๕) อำเภอฟากท่า	

๓.๒ ประวัติศาสตร์

๑) เมืองสวางคบุรี ปัจจุบันเป็นที่ตั้งวัดพระฝางสวางคบุรี ตั้งอยู่ที่บ้านฝาง หมู่ที่๑ ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตต์ เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ตามทะเบียนวัดระบุว่า ประมาณ พ.ศ.๑๗๐๐ (ก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช) ในปี ๒๓๑๐ ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดพระฝางมีความสำคัญมากคือ เป็นศูนย์กลางของชุมชนพระฝาง ซึ่งมีเจ้าพระฝาง (เรือน) เป็นหัวหน้าสามารถขยายอาณาเขตกว้างขวางจาก ทิศเหนือ ถึงเมืองแพร่ เมืองน่าน และทางทิศใต้ถึงพิชญ โลก

๒) เมืองอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์ ความหมายว่า เมืองท่าเหนือ และก่อนที่จะมาเป็นเมืองท่าสำคัญแต่เดิมเมืองอุตรดิตถ์เคยเป็นเมืองในปกครองของเมืองพิชัยอันเป็นเมืองเก่าแก่ ปรากฏมีชุมชนอาศัยมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากหลักฐานการค้นพบภาพเขียนสีโบราณบนหน้าผาเขาตาพรหมหลังที่ว่าการอำเภอทองแสนขัน และกลองมโหระทึกทำด้วยทองสัมฤทธิ์ ที่ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๐ ทำให้เราทราบว่าอุตรดิตถ์เป็นดินแดนที่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ก่อน พ.ศ.๑๐๐๐

๓) เมืองพิชัย เป็นเมืองสำคัญมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เคยเป็นเมืองลูกหลวงของสุโขทัย เมืองหน้าด่านในสมัยกรุงศรีอยุธยา และเคยเป็นเมืองอุตรดิตถ์(จังหวัดเก่า)ก่อนจะมาเป็นจังหวัดอุตรดิตถ์ เมืองพิชัย ปรากฏในพงศาวดารเหนือ อยู่ในเรื่องพระยาแกรกตอนหนึ่งว่า เจ้าไวยัคชยา เป็นผู้สร้าง เมืองพิชัย และในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ได้กล่าวถึงพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.๑๘๕๓ ปรากฏเมืองขึ้นด้วยกัน ๑๖ เมือง หนึ่งในเมืองเหล่านั้นก็ปรากฏชื่อเมืองพิชัยอยู่ด้วยและเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง

๔) เมืองลับแล อำเภอลับแล ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ ๘ กิโลเมตร คำว่าลับแล มีข้อสันนิษฐานว่า เดิมชาวเมืองแพร่ เมืองน่าน หนีเข้าศึกหลบซ่อนตั้งเป็นชุมชนขึ้นเนื่องจากมีภูมิประเทศเป็นป่าดงดิบถ้าเข้าไปจะหลงทางได้ง่าย เมืองลับแลเป็นหมู่บ้านชนบทที่มีชื่อเสียงรู้จักกันมานาน เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ด้วยผลไม้ นานาชนิดเช่นทุเรียนหลงลับแล ลางสาด มังคุด และพืชผลทางการเกษตร หอมแดงอันลือชื่อ นอกจากนี้ยังมีหัตถกรรมพื้นบ้าน การถักไม้กวาด การทำผ้าตีนจก และข้าวพันผัก เป็นต้น

๓.๓ ประเพณีวัฒนธรรม

๑) งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ตั้งอยู่บนเนินเขาตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ตั้งวัดพระแท่นศิลาอาสน์อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดพระยืนพุทธบาทยุคล มีความเชื่อกันมาตั้งแต่โบราณว่า พระพุทธเจ้า ได้เสด็จมาประทับนั่งเพื่อทำบำเพ็ญอธิฐานบารมี ณ พระแท่นศิลาแลงแห่งนี้ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า พระแท่นศิลาอาสน์ เป็นพระแท่นศิลาแลงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๘ ฟุต ยาว ๕ ฟุต ๘ นิ้ว สูง ๓ ฟุต มีมณฑปครอบเบื่องบน อยู่ในพระวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดสร้าง แต่จากการ

สันนิษฐานของผู้เชี่ยวชาญโบราณคดีและประวัติศาสตร์ว่า สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แสดงให้เห็นว่า วัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในสมัยอยุธยาอย่างแน่นอน ซึ่งในพระวิหารยังมีธรรมาสน์อันเป็นสมบัติอยุธยาอยู่ชิ้นหนึ่ง ตัวธรรมาสน์สลักด้วยไม้รูปงดงามมาก สลักเป็นลายกระจังใบเทศ ๓ ชั้น ลงรักปิดทอง เป็นธรรมาสน์ที่น่าชมอย่างยิ่ง และปัจจุบันจัดให้มีงานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ขึ้นทุกปี

๒) งานประเพณีวันอัฐมิมบูชา (งานถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลอง พระพุทธเจ้า) เป็นประเพณีพื้นบ้านของชาวลับแลดั้งเดิมที่จัดกันมาเป็นเวลานานจนกลายเป็นประเพณีพื้นเมืองของชาวบ้าน ตำบลทุ่งยั้งอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ริเริ่มและจัดกันมาไม่น้อยกว่า ๖๕ ปีมาแล้ว โดยจัดพิธีทางศาสนาทำบุญ ตักบาตร บำเพ็ญกุศล เป็นเวลาติดต่อกัน ๘ วัน ๘ คืน เริ่มจากวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ และทำพิธี วันถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองใน วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖

๓.๔ บุคคลสำคัญ

๑) พระยาพิชัยดาบหัก มีนามเดิมว่า จ้อย เกิดเมื่อ พ.ศ.๒๒๘๓ ณ บ้านห้วยคา เมืองพิชัย ในวัยเด็กบิดามารดานำไปฝากเรียนหนังสือที่ วัดมหาธาตุ(วัดใหญ่) เมื่ออายุได้ ๑๔ ปี เกิดชกต่อยกับลูกเจ้าเมืองพิชัย จึงออกจากวัดแล้วเปลี่ยนชื่อเป็น ทองดี ได้ฝึกฝนมวยไทยและฟันดาบจนมาฝีมือ ปัจจุบัน ได้สร้างอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานไว้ด้านหน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์

๒) พระฝาง ประวัติเจ้าพระฝาง เจ้าพระฝางเป็นชาวเมืองเหนือ นามเดิมว่า มหาเรื่อน บวชแล้วลงมาร่ำเรียนพระไตรปิฎกที่อยุธยา สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เชี่ยวชาญได้ชั้นมหา ได้รับสมณศักดิ์ที่พระพากลเถร อยู่ ณ วัดศรีโฆษา และภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นพระสังฆราชเมืองสวางคบุรี พระฝางมีสมัครพรรคพวกมีคณันต์ถือจำนวนมาก ครั้นรู้ว่ากรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า จึงได้ตั้งตนขึ้นเป็นเจ้าแต่ไม่ได้สึกจากเพศสมณะ แต่งนุ่งห่มผ้าแดง (ย้อมด้วยไม้ฝาง) คนทั้งปวงจึงเรียกว่า เจ้าพระฝาง

๓) พระนิมมานโกวิท หรือ หลวงพ่อทองดำ มีนามว่า ทองดำ เม่นพริ้ง เกิดเมื่อ พ.ศ.๒๔๔๑ บ้านไชโรงโชน ตำบลตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เมื่ออายุ ๓ ขวบ บิดามารดาได้นำไปถวายเป็นบุตรบุญธรรมกับหลวงพ่อเงิน พุทธโชติ (วัดบางคลาน จ.พิจิตร)

กระทั่งโตจึงไปศึกษาเล่าเรียนกับอาจารย์โต เจ้าอาวาสวัดท่าทอง สมัยวัยหนุ่มเคยเป็นนักมวยฝีมือดีคนหนึ่ง ต่อมาเข้าสู่ร่มพระศาสนา อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๒ ปี ณ วัดวังหมู ไปจำพรรษาที่วัดท่าทอง ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดท่าทอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นต้นมา ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชทานคณะชั้นสามัญนาม “พระนิมมานโกวิท” ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มรณภาพเมื่ออายุ ๑๐๗ ปี

๔) พระศรีพนมมาศ มีนามเดิมว่า นายทองอิน แซ่ตัน เกิดเมื่อ พ.ศ. บ้านยางกะไค อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นนักปกครองที่นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นเป็นอเนกนับประการ เป็นผู้ชักชวนราษฎรทำถนนจากเมืองลับแล ถึงบางโพ (ท่าอิฐ) ซึ่งภายหลังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานชื่อถนนสายนี้ว่า “ถนนอินใจมี” พร้อมกับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้นายทองอินเป็น “ขุนพิศาลจินะกิจ” และได้เป็น “หลวงศรีพนมมาศ” ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้เลื่อนยศเป็น “พระศรีพนมมาศ” และได้เป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอลับแล

๕) หมื่นหาญณรงค์ มีนามเดิมว่า นายบุญเกิด เป็นทหารคนสนิทของ พระยาพิชัย เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือสมเด็จพระเจ้าตากสิน ตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี และทรงปราบก๊กต่างๆ ที่ตั้งตัวเป็นใหญ่ เมื่อเสร็จศึกสงครามได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้พระยาสิทธิราชเดโช เป็น พระยาพิชัย ครองเมืองพิชัย ต่างพระเนตรพระกรรณ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ นายบุญเกิด คนสนิทของ พระยาพิชัย เป็น หมื่นหาญณรงค์

๓.๕ สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยว

๑) วัดพระฝาง วัดพระฝาง เป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่ตำบลผาจุก อำเภอมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่สร้างมาเป็นเวลานาน ปรากฏชื่ออยู่ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ และศิลาจารึกหลักที่ ๓ ซึ่งสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๕๐๐ วัดพระฝางมีโบราณสถานที่สำคัญ คือ โบสถ์มหาอุด มีประตูทางเข้าบานเดียว อยู่ด้านทางทิศตะวันตก และเป็นที่ประดิษฐาน พระฝางพระพุทธรูปจำลองปางมารวิชัยทรงเครื่อง เป็นศิลปะสมัยอยุธยา

๒) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นวัดอารามหลวง ตั้งอยู่ที่ ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และเป็นທີ່ประดิษฐานพระแท่นศิลาอาสน์เป็นที่แสดงพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดพระยืนพุทธบาทยุคล มีความเชื่อกันมาตั้งแต่โบราณว่า พระพุทธเจ้า ได้เสด็จมาประทับนั่งเพื่อทำบำเพ็ญอุชิฐานบารมี ณ พระแท่นศิลาแลงแห่งนี้ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า พระแท่นศิลาอาสน์ เป็นพระแท่นศิลาแลงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๘ ฟุต ยาว ๘ ฟุต ๘ นิ้ว สูง ๓ ฟุต มีมณฑปครอบเบื้องบนอยู่ในพระวิหาร ปัจจุบันจัดให้มีงานนมัสการ พระแท่นศิลาอาสน์ขึ้นทุกปี เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้บำเพ็ญบุญกุศลและสืบทอดพระพุทธศาสนา

๓) วัดท่าถนน เดิมมีชื่อว่า วัดวังเตาหม้อ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองอุตรดิตถ์ ตรงข้ามกับสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ และเป็นที่ประดิษฐาน หลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยขัดสมาธิ ศิลปะเชียงแสน หน้าตักกว้าง ๓๒ นิ้ว สร้างในปี พ.ศ.๒๔๓๖

๔) วัดธรรมมาธิปไตย เป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่ที่สี่แยกตัดถนน อินใจมี กับ ถนนลำราญรีน ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ วัดธรรมมาธิปไตยมีโบราณวัตถุที่สำคัญคืออาคารธรรมสภาเก็บรักษาบานประตูวิหารวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ

๕) วัดคงสระแก้ว เป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ อุโบสถ ที่สร้างด้วยไม้สักทองทั้งหลัง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันมีพุทธศาสนิกชนได้มาร่วมบำเพ็ญบุญกุศลเพื่อขอพรและมีผู้เลื่อมใส มีผู้มาขอพรและอุชิฐานให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บโดยการลอดใต้โบสถ์ สามหน ปรากฏว่าได้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บดังที่ได้อุชิฐานไว้

๖) บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก อยู่ที่บ้านห้วยคา ตำบลในเมือง ห่างจากอำเภอฟิชัยไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นสถานที่เกิดของ พระยาพิชัยดาบหัก จึงได้พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มีเสน่ห์ดึงดูดได้หลายประการ เช่นอาคารพิพิธภัณฑสถาน พระยาพิชัยดาบหักที่ตกแต่งไว้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ น่าสนใจอย่างยิ่งโดยเฉพาะชีวประวัติและวีรกรรมของพระยาพิชัยดาบหักโดยละเอียด อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหักที่สง่างามอีกแห่งหนึ่ง มีการจำลองวิถีชีวิตชาวพิชัยไว้อย่าง น่าชม และภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติของชุมชนเมืองพิชัยที่เคยรุ่งเรืองกว่าเมืองอุตรดิตถ์ในอดีต

๓) **อนุสาวรีย์พระยาพิชัย** อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติของท่านในความองอาจกล้าหาญรักษาและเสียดสะ เมื่อครั้งพระยาพิชัยซึ่งปกครองเมืองพิชัยในสมัยกรุงธนบุรี ท่านได้สร้างเกียรติประวัติไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๖ พม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัยได้ยกทัพไปสกัดทัพพม่าจนแตกพ่ายกลับไป การรบในครั้งนั้นดาบคู่มือของพระยาพิชัยได้หักไปเล่มหนึ่ง แต่ก็ยังรบได้ชัยชนะต่อทัพพม่า ด้วยวีรกรรมดังกล่าวจึงได้สมญานามว่า "พระยาพิชัยดาบหัก" อนุสาวรีย์แห่งนี้ออกแบบและหล่อโดยกรมศิลปากร ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒

๔) **พิพิธภัณฑสถานบ้านเหล็กน้ำพี้** ตั้งอยู่ที่ด้านหน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่บริเวณเดียวกับ อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก เป็นที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของเหล็กน้ำพี้ อาวุธโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่แสดงดาบเหล็กน้ำพี้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีความยาว ๕.๒๔ เมตรมีน้ำหนัก ๔๕๐ กิโลกรัม ทำด้วยเหล็กน้ำพี้

๕) **บ่อเหล็กน้ำพี้** บ่อเหล็กน้ำพี้เป็นแหล่งสินแร่เหล็กตามธรรมชาติ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำพี้ หมู่ 1 ตำบลน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ ประมาณ ๕๖ กิโลเมตร เป็นบ่อเหล็กกล้าซึ่งปรากฏเตาถลุงเหล็กโบราณนับพันแห่งในพื้นที่หลายตารางกิโลเมตร แต่ละบ่อมีความสำคัญและสงวนไว้สำหรับพระมหากษัตริย์ มีอยู่ ๒ บ่อ คือ บ่อพระแสง กับ บ่อพระขรรค์

- **บ่อพระแสง** เป็นบ่อดินขนาดใหญ่ มีความลึกประมาณ ๑๐ เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๒๐ เมตร เป็นบ่อที่มีคุณภาพของสินแร่ดีกว่าบ่ออื่นๆ ในบริเวณแหล่งแร่เหล็กน้ำพี้จะเป็นบ่อที่สงวนไว้สำหรับทำพระแสงดาบถวายพระมหากษัตริย์เท่านั้น

- **บ่อพระขรรค์** เป็นบ่อดินขนาดย่อมกว่า บ่อพระแสง มีความลึกประมาณ ๗ เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๒ เมตร เป็นบ่อที่บรรพบุรุษได้สงวนบ่อนี้ไว้เพื่อนำเอาเหล็กจากบ่อนี้ไปถลุงทำพระขรรค์ถวายพระมหากษัตริย์

๔. สารการเรียนรู้ท้องถิ่นสูงศึกษาและพลศึกษา

๔.๑ การรำไหว้ครุมวยไทยสำหรับพระยาพิชัยดาบหัก ระดับประถมศึกษา

๔.๒ การรำไหว้ครุมวยไทยสำหรับพระยาพิชัยดาบหัก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
(อยู่ระหว่างการศึกษากำหนดรูปแบบ)

๕. สารการเรียนรู้ท้องถิ่นศิลปะ

จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตามลักษณะของชุมชนท้องถิ่นแต่ละตำบลและอำเภอต่างๆ จึงกำหนดแนวทางให้แต่ละสถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ ได้รับการฝึกทักษะด้านศิลปะ ที่เป็นสาระสอดคล้องกับท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่สามารถแสดงออก หรือปฏิบัติได้ อย่างน้อยคนละ ๑ อย่าง (One Student one Local Art : OSOLA) ในสาระใดสาระหนึ่งตามสภาพความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ดังนี้

๕.๑ สารทัศนศิลป์ (ศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการเห็นได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และงานสร้างสรรค์อื่นๆ) เช่น งานจิตรกรรมเกี่ยวกับพระแท่นศิลาอาสน์ วัดท่าถนนวน วัดพระฝางสว่างบูรณินนาถ วัดธรรมมาธิปไตย อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ลายผ้าทอต่างๆ งานประติมากรรม งานพิมพ์ และงานสร้างสรรค์อื่นๆ ที่เป็นสาระเกี่ยวกับจังหวัดอุดรดิตถ์

๕.๒ สารดนตรี เช่น การขับร้องเพลงในท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ เพลงกล่อมเด็ก เพลงประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ เพลงอุดรดิตถ์แดนฝัน เพลงมาร์ชพระยาพิชัยดาบหัก เพลงที่เกี่ยวข้องกับอำเภอต่างๆ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ การแสดงออกหรือการเล่นดนตรีในท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์เช่นวงมโหรีปี่พาทย์ แตรวง กลองยาว มังคละ วงแคน ประยุกต์ สะล้อซอซึง เป็นต้น

๕.๓ สารนาฏศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านในจังหวัดอุดรดิตถ์ เช่น การเล่นสะบ้า มอญซ่อนผ้า ขี่ม้าส่งเมือง ตบแผละ ลิงชิงหลัก เตย งูกินหาง ตีจับ หมากเก็บ จับจี (ซ่อนหา) เสือข้ามห้วย นาฏศิลป์พื้นบ้านเช่น ฟ้อนดอกตองกง ระบายทอขึ้นดินจก ระบายนารีศรีเมืองฝาง ระบายนันทิ ระบายกระดิ่ง ฟ้อนนารีศรีอุดรดิตถ์ รำกลองยาว รำมังคละ รำประกอบแตรวง ระบายกระต่ายชมจันทร์ เป็นต้น

๖. **สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นการงานอาชีพและเทคโนโลยี** **หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์**

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การทำนา ทำสวน ค้าขายและงานฝีมือ จากลักษณะเด่นของจังหวัดอุดรธานีจึงกำหนดสาระท้องถิ่น การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มา ประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็น แนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุข โดยให้สถานศึกษาในสังกัด จัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกับอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจักสาน การประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุท้องถิ่น การประดิษฐ์ของที่ระลึกจากวัสดุท้องถิ่น การทอผ้า พื้นเมือง การแปรรูปอาหาร (ทุเรียนกวน กล้วยกวน การทำข้าวเกรียบว่าว การทำข้าวพ่นฝัก การทำข้าวแคบ ฯลฯ) เพื่อให้เกิดหนึ่งผลิตภัณฑ์ในโรงเรียน (OSOP= One School One Product หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์) และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ระหว่างเรียนได้

๗. **สาระท้องถิ่นภาษาต่างประเทศ**

ให้โรงเรียนพิจารณาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจาก ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นภาษาต่างประเทศได้ตามความเหมาะสม

การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่นเป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่นอกเหนือจากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ และการประเมินผลคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมาย จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษสถานศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

๑. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑ ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐาน ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ และข้อสอบมาตรฐานที่ดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษาในเครือข่ายที่ได้ร่วมกันพัฒนาค้างข้อสอบระดับท้องถิ่นร่วมกัน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยกำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๓ ระดับชั้น ดังนี้

๑.๑ ประถมศึกษาปีที่ ๒ ประเมินผลการเรียนรู้ ๒ กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคณิตศาสตร์

๑.๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ประเมินผลการเรียนรู้ ๔ กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

๑.๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ประเมินผลการเรียนรู้ ๕ กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

การดำเนินการสอบพร้อมกันกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ดำเนินการจัดทำคลังข้อสอบมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ประถมศึกษาปีที่ ๕ และมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เพื่อใช้ในการทดสอบ ซึ่งข้อสอบดังกล่าวมีการพัฒนาปรับปรุงเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ เทียบตรง และเชื่อถือได้

๒. การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมาย จุดเน้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา ให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้กำหนดแนวทางการประเมิน ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ การประเมินผลโดยคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นการตรวจสอบ ประเมินผลพร้อมกันกับการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพบรรลุเป้าหมาย จุดเน้นที่กำหนด

๒.๒ การประเมินผลจากการนำเสนอ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงาน ชิ้นงาน ทั้งที่เป็นการแสดงออกความสามารถของผู้เรียน ผลงานหรือชิ้นงานของครูผู้สอน หรือผลงานโดยภาพรวมของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑ ควรจัดให้มีกิจกรรมเวทีการนำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่น้อยกว่าปีละ ๑ ครั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาดำเนินการจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพตามเป้าหมาย จุดเน้นให้แก่โรงเรียนและสภามหาวิทยาลัย เพื่อจะได้นำผลการประเมินนั้นไปวางแผน การปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

แนวทางการนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นไปใช้

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑ เป็นกรอบแนวทางกว้างๆ ที่ระบุเป้าหมาย จุดเน้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สาระการเรียนรู้หรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดอุดรดิตถ์ และแนวทางการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีคุณลักษณะตามเป้าหมาย จุดเน้นที่กำหนด ซึ่งเป้าหมายและจุดเน้นตามกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑ จำแนกออกเป็น ๒ ลักษณะและมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๑. เป้าหมาย จุดเน้น ที่เป็นตัวชี้วัดเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาชาติ ด้านผู้เรียน ๘ มาตรฐาน ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือมีความสามารถที่ปฏิบัติได้ ตรวจสอบได้อย่าง เป็นรูปธรรม ซึ่งสถานศึกษาอาจกำหนดเป็นเป้าหมาย จุดเน้นเพิ่มเติมได้อีก ตามสภาพ ความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา โดยดำเนินการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพิเศษนอก ห้องเรียน หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาของแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

๒. เป้าหมาย จุดเน้น ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้รับการปลูกฝังให้เกิดความรัก ภาวภูมิใจ และชื่นชมในท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิษฐ์ สถานศึกษานำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในระดับชั้นใด หรือทุกชั้น ได้ตามความเหมาะสม เมื่อ ผู้เรียนจบสถานศึกษานั้นแล้วควรมีความรู้ ความสามารถตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและ บรรลุเป้าหมาย จุดเน้นที่กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกได้ ๓ ลักษณะ คือ

๒.๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งเน้น พัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพและส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน

๒.๒ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บูรณาการ สอดแทรกเนื้อหาสาระในรายวิชา พื้นฐานที่มีตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นของกลุ่มสาระใดสาระหนึ่ง

๒.๓ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่สถานศึกษากำหนดเป็นรายวิชาที่เป็นสาระ การเรียนรู้พื้นฐาน หรือรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น การทำไม้กวาด การทำ ข้าวพันผัก อุดรดิษฐ์เมืองแห่งผลไม้ ธรณีพิบัติปี ๒๕๔๕ แหล่งท่องเที่ยวอุดรดิษฐ์ เป็นต้น

๒.๔ การกำหนดเป็นกิจกรรม โครงการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่เน้นให้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมาย จุดเน้นที่กำหนด กิจกรรมการนำเสนอผลงาน กิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นหรือตามเป้าหมาย จุดเน้นต่อสาธารณชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ : แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๒๕๕๑

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑. ประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์
เขต ๑ เรื่อง การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
เพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๒

คณะกรรมการร่างกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต ๑

ที่ปรึกษา

๑. นายกิตติพงษ์ พิพัฒน์สีวงษ์ ผอ. สพท.อุดรดิตถ์ เขต ๑
๒. นายนเรศ โปร่งแสง รอง ผอ. สพท.อุดรดิตถ์ เขต ๑

๓. นายบุญยืน ภูดัด	รอง ผอ. สพท.อุตรดิตถ์ เขต ๑
๔. นายประสพสุข ดีอินทร์	รอง ผอ. สพท.อุตรดิตถ์ เขต ๑
๕. นายสุพล จันท๊ะภาค	รอง ผอ. สพท.อุตรดิตถ์ เขต ๑

คณะทำงาน

๑. นายถำอิ่ง อินทวงษ์	หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลฯ
๒. นางรจนา เกรียงไกร	รอง ผอ. โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๓. นางนิตยา แฝงสวัสดิ์	รอง ผอ. โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์
๔. นางวราภรณ์ มีศิริพันธ์ุ	ครูโรงเรียนชายเขาวิทยา
๕. นายวีระวุฒิ วงษ์วัฒน์	ศึกษานิเทศก์
๖. นายอุทัย พรหมโสภา	ศึกษานิเทศก์
๗. นางวนิดา อุปธารปรีชา	ศึกษานิเทศก์
๘. นายเจริญ ต้นบุญ	ศึกษานิเทศก์
๙. นายสุนทร อองกุลนะ	ศึกษานิเทศก์
๑๐. ว่าที่พันตรีสมชาย อินทร์จำ	ศึกษานิเทศก์
๑๑. นายภณ แ่วนวิชัย	ศึกษานิเทศก์
๑๒. นางกัลยา ศรีสมบัติ	ศึกษานิเทศก์
๑๓. นางวันเพ็ญ วงศ์สง่า	ศึกษานิเทศก์
๑๔. นางทับทิม ปานคะเชนทร์	ศึกษานิเทศก์
๑๕. นายชวลิต คำเพ็ง	ศึกษานิเทศก์
๑๖. นางสาวสมพิศ รัตนสุวรรณ	ศึกษานิเทศก์
๑๗. นางสิรินันท์ ศรีพุทธโชติ	ศึกษานิเทศก์
๑๘. นางปานทอง ปัญญาเดช	ศึกษานิเทศก์
๑๙. นายปรีชา สุขเกษม	ศึกษานิเทศก์
๒๐. นางสาวธันยพร ทรดล	ศึกษานิเทศก์
๒๑. นายพัลลภ คล้ามนฤมล	ครู โรงเรียนนารีธาวิทยา
๒๒. นายเกรียงศักดิ์ ทิพย์พรหม	ครู โรงเรียนนารีธาวิทยา

๒๓. นางโสภิต พันสา	ครู โรงเรียนน้ำริดวิทยา
๒๔. นางนิรมล ทิศอาจ	ครู โรงเรียนทองแสนขันวิทยา
๒๕. นางทัศนากรณ์ อินทร์เทศ	รอง ผอ. โรงเรียนทองแสนขันวิทยา
๒๖. นางจิราพร เสนาจันทร์	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๒๗. นายปรีชา วิเทศวิทยานุศาสตร์	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๒๘. นางวิไลวรรณ พรหมรักษา	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๒๙. นางอัจฉรา บุรณวัฒน์	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๓๐. นางสุนีย์ จักรแสน	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๓๑. นางกิตติยาพร เอื้ออรุณ	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๓๒. นายสุทธิพล รัตนทรงธรรม	ครู โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุณี
๓๓. นางคุณากร ธรรมสร้างกูร	ครู โรงเรียนลับแลศรีวิทยา
๓๔. นางอำนาจ คำคำ	ครู โรงเรียนลับแลศรีวิทยา
๓๕. นายปรีชคนัย จันทร์มี	ครู โรงเรียนลับแลศรีวิทยา
๓๖. นายวินันท์ คำทอง	รอง ผอ. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าฯ
๓๗. นางวรพรรณ สุวรรณชื่น	ครู โรงเรียนพิชัย
๓๘. นายวินัย ธิปรี	ครู โรงเรียนพิชัย
๓๙. นางกนกวรรณ เจริญวงศ์	ครู โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์

.....